

még egy annyira szenzuális művészetet is, mint a zene, fejlődésében mennyi eszmei, lelki küzdelem és szellemi egyensúlykeresés előz meg.

Pataky Mária.

Dr. vitéz Szabó Pál: A m. kir. Erzsébet-tudományegyetem és irodalmi munkássága.

Pécs, 1940., 4-r., 290 lap + 1104 lex. hasáb.

A főtjelzett címmel egy terjedelemben is hatalmas, közel 900 negyedrét lapnyi kötet jelent meg, mely oktatásügyünk újabb, a világháború megindulásától számított negyedszázadi történetének, főleg a Trianon utáni egyetemi oktatás alakulásának nevezetes fejezetét mutatja be egy határtalanul lelkes szerzőnek, pontos, lelkiismeretes adatgyűjtőnek és bibliografusnak, vit. Szabó Pál ezidőszerű budapesti műegyetemi könyvtárosnak tollából, sőt kiadói áldozatkészségéből. A munka nemcsak egyetemi oktatásunk történetének, valamint két ősi magyar város, Pozsony és Pécs történeti életének egyik fontos monografiája, hanem biográfiai és bibliográfiai lexikális irodalmunknak is olyan terméke, melynek, mint speciális kézikönyvnek, közkönyvtárainkból hiányoznia nem szabad.

A monumentális kötet két részből áll. Az I. rész a Pozsonyban törvényileg 1912-ben, valósággal azonban csak 1914-ben (pontosan 447 évvel Mátyás király egyeteme, az Academia Istropolitana után) megalapított s 1921-ben (pontosan 574 évvel Nagy Lajos király pécsi egyeteme után) Pécsre költözött egyetemnek részletes történetét ismerteti, de egyben a vérző, megcsontkított Magyarország sorsát is tükrözteti kicsinyben. Ezek az idők az egyetem alapításának, az egyetem kiépítésének legnehezebb évei, a világháborúnak kulturális szempontból is küzdelmekkel teli esztendei, majd a trianoni békediktátum utáni nyomorúságos évek, amikor a nemzet sorsán aggódók féltő gonddal még azt is mérlegelni voltak kénytelenek, hogy fenntartható lesz-e az egyetem vagy sem. — A kötet II. része 1104 hasábon át az egyetem kebeléhez tartozó tanároknak, tanársegédeknek és doktoroknak irodalmi munkásságát tárja eléink a szerzők életrajzi adataival együtt. Történelemnek és irodalomnak együttes gazdag fejezete ez, mely tanulásával büszkén építi nemzeti öntudatunkat, tehát nemzetnevelő jelentőségű, mert bizonyítékát nyújtja a legnehezebb viszonyok között, a világtörténet legizgalmasabb korszakában kifejtett nagy szellemi erőfeszítésnek és fölénynek, olyan nemzeti munkának, mely bizalmat, hitet ébreszt és nevel a magyarságnak egy szebb, dicsőbb, a nagyszerű múlttal versenyző jövője iránt. Szabó Pál könyvének e lexikális része közel 400 író és tudós munkásságának képét rajzolja meg vázlatosan.

A könyv szerzőjének s egyben kiadójának is bámulatraméltó a tárgyszeretete, szorgalma és áldozatkészsége, főleg ha arra gondolunk, ennyi adat felkutatásához mennyi fáradságra, ezernyi levél írására, utazásra s egyéb utánjárásra volt szükség. Legendás lelkesedés képe tárul föl előttünk a könyv lapozgatásakor, mely föltétlenül megragadja az egyetem körén kívül álló olvasónak érdeklődését és rokonszenvét is.

Egy nyilvánvaló, hogy az Erzsébet-tudományegyetem majdani történetírói távol jövőben is teljes biztonsággal fogják fölhasználni az első

negyedszázad végén készült első összefoglalást egy több mint félévezredes dicső kulturális multra emlékeztető művelődési intézményünk újjászületéséről.
Gyulai Ágost.

Jankovits Miklós: A 6—10 éves gyermek nevelése. A népiskolai növendék otthoni foglalkozása. (Szülők Könyvtára, 19—20. szám.) Budapest, é. n. (1940), 8-r., 104 lap.

Újabbban itthon is, külföldön is örömdetesesen gyarapodik azoknak a kisebb-nagyobb műveknek a száma, amelyek a szülők között igyekeznek terjeszteni a nevelői gondolkodást. Ezek vagy a családi nevelés egész körét foglalják össze, vagy annak csak egy-egy részletéről tájékoztatnak.

Jankovits Miklós könyvecskéje középen áll: részletkérdést tárgyal, hiszen csak a népiskola alsó négy osztálya növendékeinek, a 6—10 éves gyermekeknek házi nevelésével foglalkozik, de egyúttal bizonyos tekintetben összefoglaló jellegű is, mert ennek az életkornak minden fontos nevelői vonatkozására kiterjeszkedik.

A 6—10 éves gyermek idejének nagy része az iskolában telik el s életének szinte az iskola a középpontja. Természetes kiindulásul kínálkozik tehát a könyvecske szerzőjének, hogy először az iskolával, az iskolai élettel s a belőle adódó kötelességekkel összefüggő szülői teendőket tárgyalja. Első fejezetei éppen ezért a gyermekkel mint tanulóval foglalkoznak; napirendjének, ennek keretében főmunkájának: a tanulásnak, e munka értékelésének: a bizonyítványnak és ezzel kapcsolatban a szülők oly sokszor tapasztalható túlzott becsvágya különféle megnyilvánulásainak vannak szentelve. E részben a szerző a nevelés két nagy tényezőjének, a szülőknek és az iskolának a gyermek helyes fejlődése érdekében való együttműködését sürgeti és erre elméletileg is jól megalapozott, de egyúttal az élet valóságát gyakorlatból ismerő tanító gazdag tapasztalataiból is merített okos tanácsokat.

A könyv második, nagyobb felének tárgya a gyermek otthoni, szabadabb élete. Átmenetül szolgál az iskolai tanulást kiegészítő külön órák, az idegen nyelv és zenetanulás kérdésének a gyermek jövő szükségleteivel és szellemi erejének megővésével egyaránt számotvető megtárgyalása. Ezt követik a gyermek magánéletének elemei: a játék, a gyermekbarátkozások, a séta és sport, majd a szellemi szórakozások: olvasmányok, színház, mozi és rádió értékesítése a nevelésben. Ezek különösen a nagyobb iskolai szünetek idején nyernek fontosságukban; ilyenkor nyílik fokozottabb alkalom a családi szellem ápolására is.

Mivel ezt a családi szellemet könnyen veszélyeztethetik a kívülről bekerülő s vele állandóan együtt élő idegen személyek, a szerző külön szól a nevelőnek és háztartási alkalmazottak megválasztásáról, szükséges tulajdonságaikról s a velük való bánásmódról, ami — távolabbra nézve — a gyermek szociális fejlődésének szempontjából nagy jelentőségű.

Ez a távolabbra tekintés általában is jellemző vonása *Jankovits Miklós* könyvének. Mindig a valóság talaján jár: jól ismeri és a tanácsadásban számba is veszi a 6—10 éves gyermek sajátos világát, de nem reked meg benne, hanem csak egy szakasznak tekinti a gyermek fejlődésében s folyton